

ARCHA

KULTURNÍ REVUE

Vydavatel:

Kulturní referát Československého
uprchlického výboru v Mnichově.

Revui ARCHU vydává Kulturní referát Výboru československých
politických uprchlíků v Mnichově

Řídí: Dr. Antonín Kratochvíl s kruhem spolupracovníků
Odpovědný zástupce listu: Jos. Němeček

Předplatné DM 5.— nebo ekvivalent v kterékoli měně

Adresa redakce a administrace:
Československý uprchlický výbor, München, Gabelsbergerstr. 36/I.

Robert V L A C H :

MÁJOVÁ VARIACE

Stále se vrací máj a rýsují se hroby,
blízko, jen za nocí. Kam skrýt se před mikroby
té věčné úzkosti, třebaže kvetou růže
a právě proto snad ? Rutina nepomůže
zvítězit nad smrtí. To, co NIC nazývá se,
má též svou rutinu. Už máj se vrací zase:
čas lásky bez konce, bez konce zklamáné ?
Lásku i zklamání čas prachem zavane.

A člověk smíří se a nebo nesmířen
do chvíle poslední až po poslední sen
bojuje o smysl, jemuž byl blízko kdysi,
v dětinský krásný čas, kdy harfy zpívaly si
jako chory andělů. Kde začátek je pádu,
kde je zrod omylu - v člověku nebo v řádu ?

Spěje máj ku konci, můj máj. Už po něm zbývá
jen světlo vyhaslé, ornice s hrobem splývá
ve visi dozřené. Zašlého věku děje
složily břemeno skepse a beznaděje.
Chtěl člověk vyjít - nevyšel ze samoty.
Nový věk nabízí své mysterium hmoty,
vesmírných perspektiv a planetárních ztečí.
Snad už jen dítě zná promluvit lidskou řečí
a někdy milenka - to když máj okouzlí ji
bezděčně, na chvíli. A dál pak život míjí

v kolejích exilu, exilu bez návratu.
 Ty družné záblesky mnu ještě jako mátu,
 ty vzácné zastávky k marnosti poutníka,
 kdy NIKDY ostřím svým myšlenky proniká,
 když ze snu teče krev a stříká na pozadí
 milosti zčeřené a večerního mládí.

A znovu přijde máj a tytéž tragedie
 dějů i symbolů, z nichž každý chvíli žije.
 a potom bortí se, umírá, vyhasíná.
 Děvčeti /Jarmile/ vypadne mládí z klína,
 a vždy se najde kat, jenž věrně hlavy stíná
 /pravdaže, Viléme ?/, z bolesti básníci
 zas /Hynku, jako ty/ podpálí hranici.
 Snad nevznítí se hned, ale až zaplápolá
 plamenem z neznáma, zas propálí se zdola
 do nitra osudu budoucích generací.
 Stále se vrací máj. I člověk však se vrací.

STROM

Pod kasárny strom zelený...

Vykřičník výšky
 nad rozběžností drah
 a nad plynutím,
 strom
 strmí
 v horečkách.

Kolmice k nebi,
kotva mlh vzklenuých
 nad sirou zemí,
 strom strmí
 bez hnutí.

Jenom někdy,
 za kasárnami našeho života,
 mihne se
 zelený meteor.

PŘADLENY

Pěkné přadleny předly len
/ ponětiť ~~namám~~, jak se přede /,
písne zpívaly celý den,
zpívaly, při tom předly len. /
To hned tak která nedoveđe.

A vítr v hebká vlákna vál,
rozvíval mraky, s nimi zpíval.
Vítr jim v hebká vlákna vál -
nejhezčí si sám pan král. 2-2
Neobjal jsem a nezulíbal.

Žily ty pěkné přadleny ?
Za mých dnů dávno nebylo jich.
Však pro můj domov vzdálený
- je trochu jak ty přadleny -
přece mne srdce někdy bolí. //

/ Z rukopisné sbírky "Medailón času", 1958 /

& & &

Karel E R B A N :

SVĚDECTVÍ MARKA HLASKO

V pařížských literárních kruzích se těší v posledních týdnech mimořádné oblibě a pozornosti mladý spisovatel Marek Hlasko, který tam před nedlouhou dobou přijel na návštěvu z Polska. Hlasko je jedním ze zajímavých představitelů nejmladší generace polských spisovatelů. Je to samouk, který prožil nesnadné

dětství v těžkých dobách války a kterému okolnosti nedopřály vyššího školního vzdělání. Musel se živit prací svých rukou, jakmile odrostl, a jak sám vypráví, prodělal na desatero různých řemesel. Před tím než se odhodlal psát, byl řidičem nákladního auta, ale na toto zaměstnání nevzpomíná tak nerad, jako na dobu, kdy pracoval na uhelné lodi. V literatuře měl stejně rychlý - jako neobyčejný - úspěch. Před rokem dostal vysokou literární cenu, která mu umožnila cestu do ciziny a v Paříži mezitím připravilo polské emigrantské nakladatelství KULTURA vydání jeho posledních dvou novel, které domácí censura již nepropustila. Obě tyto novely vyjdou ostatně také v celé řadě různých překladů.

Marek Hlasko se podobně, jako někteří jiní mladí autoři, zahleděl do samých hlubin dnešní polské společnosti a zahleděl se do nich kriticky. Úřední usměrňovači kultury a umění v Polsku mluví o něm, podobně jako o některých jiných mladých autorech, dnes spíše s despektem. Vytýkají jim ne bez pokrytectví, že prý líčí současný život příliš černě a mluví o nich jako o anarchitech bez kladného zaměření. Hlavní chybou těchto spisovatelů však je, že odmítají šablonu socialistického realismu a že odhalují neúprosně a bez ostychu také rub dnešního komunistického zřízení. V rozhovorech s představiteli pařížského tisku se Hlasko vyjadřuje stejně bez obalu, jako se asi vyjadřoval doma. Přitom prohlašuje, že je pevně odhodlán se zase domů vrátit. Až přijde nazpět do Varšavy, zjistí však velmi záhy, že tam mezitím značně přituhlo. Z úředních míst se dnes ohlašuje větší přísnost na spisovatele a umělce. Zdůrazňuje se, že se nadále bude dovolovat vydávat jen takové knihy, které jsou prospěšné a účelné s hlediska komunistického světového názoru.

Hlasko sám byl mezitím již postižen tím, že censura zakázala i jeho film „Osmý den týdne“, a že tento film nebyl poslán ani na kulturní festival do Cannes. Režisér tohoto filmu Taub požádal v minulých dnech o asyl v Záp. Berlíně. Ministr kultury, který natáčení tohoto filmu ještě povolil, byl zbaven úřadu a v redakci významného literárního listu NOWA KULTURA došlo ke změně ve vedení. Následek toho byl, že osm členů této redakce resignovalo. Mluví se o tom, že v zásuvkách polských vydavatelstev je řada rukopisů, které censura zamítla, a že tato censura dokonce také zakázala tisk několika literárních prací, které byly již vysázeny. Připravuje se prý černá listina autorů, na níž je na 20 jmen.

Literární rozmach, který doprovázel obrodné hnutí z října roku 1956, se dnes v Polsku začíná úředně brzdit. Začíná se brzdit především proto, že v poslední době vane zase ostřejší vítr z východu. Gomulka ustupuje a ustupuje především na kulturní frontě, protože tam je to pro něho nejméně bolestné. Chce obhajovat svůj program politický a hospodářský, chce zachovat v zájmu vnitřního klidu dnešní příměří mezi státem a církví, ale nemá v úmyslu se exponovat pro svobodu uměleckého projevu. Zapomíná se zřejmě trochu rychle, jak význačný podíl měli právě polští spisovatelé na přípravě událostí, které dnešnímu režimu upravily cestu k moci.

& & &

„Stát, který ponížil člověka, aby ho učinil nástrojem své vůle a svých záměrů, pozná brzo, že s tímto malým člověkem žádný ze svých velkých plánů neuskuteční.“

JOHN STUART MILL

František L I S T O P A D :

VENKU A UVNITŘ

/ Nové útržky z portugalského deníku. /

"Potřebujeme změnu místa a ne-li času, alespoň hodinového rozvrhu, abychom se svlékli ze vší nahromaděné únavy dnů a našli pravé touhy a vlastní radosti."

Adrien Copperie

Pokouším se v Portugalsku zachovat si komplikované vidění věcí z jiného světa, jak jsem se je naučil / neboť Portugalsko není Evropa /, ale psát je jednoduše, jak se obráží vše, co vidím kolem: příroda s lidmi, čára krajiny, sedlák bez přírody, padaria /pekařství/ na roti, hrubě opracovaný mlýnský kámen, a vše končící nejprostším mořem.

X

Mohu je nazvat ještě sedmikráskami, jistě už ne chudobkami. Rostou všude, i mezi hradbami navařených kamenů oddělujících jednotlivá políčka. I z těchto zdí rostou bílé, narudlé a rudé sedmikrásy polní, na stoncích, dlouhých třicet až padesát centimetrů. Myslím na Karafiátovy mrtvé Broučky. To byly věru české, evangelické chudobky a nejsou tudíž přeložitelné do portugalského. Zde je příroda rozkošnická a mimo mravnost.

X

Julietta přichází k Jižnímu expresu / 111 km za hodinu, nejvyšší evropský rychlostní průměr / obalená košíčky, jako kdyby cestovala dostav-níkem. Snad proto, že je Portugalka: uznává existenci rychlíku, ale neasimilovala jej.

x

Portugalci trpí opravdovým, jak se dnes říká, kultem osobnosti. Bohužel, nemetafysickým, ne-gidovským. Neříkám, že jsou neduchovní, nevím, nezastihl jsem pouze i mezi nejvážnějšími a nejhodnotnějšími vyjádření jakéhokoli vyššího a nesentimentálního problému. Je-li zde přesto přítomen Bůh neklidu, je zamčen za sedmero zá-pady. Kdekdo naopak hovoří radostně a podobný-mi slovy o sobě jako o někom jiném, jako o ve-řejném majetku a zásadně neposlouchá druhého. Proto jste zřídka kdy svědky nějaké pře na roz-díl od jiných latinských národů.

x

Rád bych věděl, zdali olivy sem byly přineseny odjinud jako je tomu v Itálii. Odmítl bych to-mu ostatně věřit. Patří do krajiny tak ustroj-ně, že si nelze představit některé pásy této země jinak leč pod větrem, jak obrací zelené koruny olivoví v jeden ráz do stříbrna dlouhým, neutuchajícím vlněním.

x

Asfaltové silnice žilují zemi; jsou dobré. Ci-vilisované. Ale fůra se spřežením volů se ne-chce hnout do kopce. Nemají se oč zachytit, ko-pyta nemilovaných. Je nutno použít síly všech okolostojících dvounohých se širokými, černými klobouky v týle a především dráždivého podiv-ného hlasu kočího, který před volky toreador-sky tančí a nahajkou - a jak ostrou ! - v ru-ce, aby zde fůra smolného dřeva nezůstala vi-set do noci na asfaltové dálnici.

x

Před každým hotelem ve stejné uniformě /šedá se zlatými knoflíky/ pikolící kolem 10-12 let, výhradně malé postavy. /Klacky dávají k tope- ní, ke kotlům./ Tváří se naučeně upjatě, umě- řeně a gentlemansky, mají průsvitnou pleť. Po očku se dívají na hry dětí stejného věku. Ma- jí však boty s podrážkami - byt o dvě čísla větší.

X

Rentzsch přikládá takřka absolutnímu zničení lesů ve Španělsku takový význam, že tam zavi- nuje dnešní politickou dekadenci. Je v tomto i jiném ohledu málo lesů na světě vůbec ?

X

Návštěvou ve starém, opuštěném klášteře v Bu- saku. Stropy a dveře z pobitého korku. Socha Maří Magdalény neustále pláče: anonymní sochař- ské triky 18. století. Chceme dát zpropitné průvodci respektive kličniku - protože nemlu- ví; odloží nejdříve čepici /kterého úřadu ? žádného, tak, čepice pro vážnost/ do vyschlé křtitelnice. Nemáme však drobné. Dáváme mu pět escudos, aby nám vrátil tři. Nemá. Ale odběh- ne a promění minci za drobné z místičky milo- darů na klášter. Probírá se drobnými pětníky se samozřejmým klidem. Když jsem o této smě- nárně vyprávěl Portugalcům, nikdo to neshle- dával ani pitoreskní.

X

Cestou kopcem divokých hortensií. pokud hor- tensie s modrými a růžovými korunami mohou být vůbec „divoké“. Nic ušlechtilějšího a fádnej- šího. Jejich krása ovšem tkví v tom, že jsou vysoké a tenké jako břízky, rostou podél zur- čících stružek a dokonce i z kmenů vykotlaných stromů.

X

Portugalské ženy z lidu chodí krásně. Jsou zvyklé nosit na hlavě džbány i třicetilitrové amfory, zboží pro celou čtvrť, prádlo velkého pensionu. Tisíciletá gesta boků, kyčlí, s opěrným bodem mezi nejnižšími obratli. Jejich milý či muž jde podle nich, s černým deštníkem, zavěšeným vzadu za límec kabátu, zavřeným za slunce i deště.

X

Na vrcholcích holých, dramatických kopců a patetickou krajinou pod nohama stojí v řadě větrné mlýny. Zaplátované plachty jak dalmatských rybářů. Ve mlýně se mele kukuřičná mouka - rozplývá se sladce na jazyku - primitivním mechanismem jak za středověku; mechanismus se nepouchá jak je rok dlouhý. Ti, co dohlízejí, mlynáři a jejich děcka, přijíždějí na oslech z údolí každé jitro. A muži se podobají drobnou, sukovitou postavou rovněž Dalmatincům. S výjimkou toho, že jsou vždy pečlivě oholeni, ale přece večer vyrážející černý vous je zamoučen. Jsou hodní a udivení, že jejich podnik si zasluhuje vaší návštěvy a sypou vám mouku do tašky, protože nemají sáčky. Nechtějí za ni nic a vysvětlují na omluvu, že papír je jen ve městě. Na Dona Quijota si nemohou rozpomenout, že by tudy šel.

X

Malá, ztracená vesnička Varzeas, jedna z tisíce. Jediná ulička, rozblácená stružka mezi slepenci, zvanými sýpky, domy, kurníky, k nerozeznání. Dojalo mě však něco jiného. Provázely nás, jak je tomu zvykem, děti celé obce. Nenaaleznete zde v takových družinách nic zlomyslného jako v metropolích. Tentokrát se děcka zastavila u pomyslné brány, u posledního čísla, a mávala za námi. A když jsem se po horké a rovné cestě mezi kukuřičnými klasy vzdálil,

dodaly si děti odvahy a hlasu a promluvíly. Totiž křičely. Křičely. Adeus ! Adeus a adeus ! Dojemně a do ochraptění.

X

Šli jsme k jednomu z místních pekařů, protože v hotelu nám dávali jen bílé housky a já rád ten nejchudší, podle mého nejchutnější ku-kuříčný chléb, prodávaných v malých bochánkách: broa. Chtěli jsme pouze skývu. Pekař, který nás neznal, to zdůrazňuji, se omluvil, že chleba je od půlnoci /bylo poledne/ a že za chvíli vytáhne z pece /pícky, jak jsem viděl/ čerstvou dávku. Nechtěli jsme čekat. Vzáli jsme, co bylo na hanbálku. Pekař za nic na světě si nechtěl dát ten půlnoční chléb zaplatit.

X

Potkáváte zde potulné žebráky s naběhlýma nohama a tváří oduševnělou jak nevidět. Kolikrát jste v pokušení rozpomenout se na učení všech učení, neboť míváte Ježíše, který nese kříž, ale ještě nebyl ukřižován.

X

Čtu pomalu, chodím zvolna, a obráceně. Autor, který má to štěstí dostat se v podobě knihy se mnou na dovolenou, je dobře čten. Zcela jinak než v Paříži, kde nervy čtou rychleji než oči a mysl, a hledají stále překvapení. Neříkám, že velkých městech se nečte intenzivně. Intenzita je však jinde, v hledání forem a podtisků. Zde se obraz promítá za obrazem, věrně, podle stránek. V městě kniha dává zapomenout, zde zvolna točí mlýnkem vzpomínek. V městě kniha se opírá o ilusi vytvořeného světa, zde ji čtu na stole ze skutečného dřeva, jež tiše rozesychá.

X

Portugalci mají čas. Hrají tedy divadlo. Na ulici, kde jinde. Mám na mysli především to, že si stále vypravují události, nedávné i dávno, zcela odlehlé, ale jako by se jich týkaly. A ja vypravují, a to je právě důležité, vyprávěč se zastaví, a rukou zadrží druhého. Když dopoví kapitolu, popojdou odstavec, a vše se opakuje. Jako na divadle, když přijdou dva kmotři na scénu a komentují odehrávající se příběh.

x

Stačí málo, aby krajina změnila tvářnost. Jedeme autem do Coimby, krom nás veze šofér svou sestru, doprávezenou usínající neteří. Sestra je nemocná, podušku pod hlavou, padá ke dvířkům a nařiká a skučí v metricce bolesti. Ledviny, říkají. Vezou ji do Coimby, k lékaři. Nářek a upění je čím dál tím pronikavější, šofér řeže zatačky, náhle krátké spojení na rozvodové desce. Vyprskl plamen; dým, puch, seškvařené maso šoférova prstu. A pokračujeme. Jednou z nejkrásnějších krajín, jak se právem praví. V této chvíli se podobala oslnující výhni, kde rostou pitomé olivy a eukalypty, okopírované z fantasmagorií celníka Rousseau. Pekelný ráj. Baroko.]

x

V Nazaré jsme uprostřed mizerie a snů Féničanů, Židů, předjordánských semitů. Nejen krajina a obyčej připomínají Svatou zemi a její nesvaté okolí, ale i chůze domorodců, forma kotníků, tvar chodidel. Chci nyní vědět jen jedno. Zdali historičtí blíženci dnešního Nazarethu posílali na mořský břeh za odlivu výrostky, aby kladli pasti z drátků. Brankou má projít racek za připravenou, mrtvou sardinkou, kterou vyhodilo moře. Dotkne se oblouku drátěné branky, která vyvrstí paličku, zahrabanou v písku; miniaturní kyj má trefit hlavu racka. Ó rackové, jak jsme

o vás málo věděli na vltavském nábřeží. -Když mi chlapci vysvětlovali „praktiku“, omlouvali se, alespoň mi to připadalo, neboť zdůrazňovali: „Nikdy nejíme maso, pořád jen ryby.“ Jeden z nich je však cynicky a bystře okřikl: „A racek? to není jen samá ryba?“ - Odliv pokračoval.

X

Primitivní vůz se spřežením volů rozváží maso po městečku. Náhle je mi to divné. Živí rozvázejí poslušně, v dřevěném chomoutu, těla mrtvých přátel a příbuzných, dokud sami nebudou rozvezení

X

Nejen vdovy zde chodí celý život ve vdovském smutku, který podléhá přesným předpisům, ale někdy i vdovci. Šaty, košile, kravata, obuv. Nic než černé. Často jsou ještě mladí, smějí se krevnatými rty, ale jsou a zůstanou v černém. Viděl jsem i jednoho průvodčího autokaru, který měl mít šedou uniformu. „Společnost autokarů“ mu dovolila štípat lístky v černém.

X

Čeho se zde náhle obávám? Turistů. Nejen cizích, i vnitrozemských. Nivelisují zapadlé kouty, po staletí nedotčenou Fenicii, Saharu, Palestinu. Jsem proti demokratizaci krajiny.

X

Salvator Dali do mramorova vyholený a s navoskovaným knírem mi cídil boty. Nedal se přesvědčit, ten „engraxador“, kterým Dalimu vypadl z oka /pokud to nebyl další Daliho experimentální kousek/, že sandále se nečistí, že se nemají přezky blýskat a že taková letní obuv je sestavena především z otvorů. Cídil, křičel přes náměstí na své tři děti, aby si nerozbily

hlavu jako včera. Bylo to město jedné odpolední hodiny, fantasticky položené, jakoby se snovou koncovkou ve svém jménu. A to neřeknu. Troňček do prasátka, které se pokusím nerozbít.
- Smí spisovatel všechno říci ? Smí ! Nemusí ? Nemusí !

X

A náhle světlo stojí za záclonami, jmenuje se Lisabon. A když světlo toho dne dosvítí, jednotlivé čtvrti se otvírají zlatými a železnými klíči. Před podezřelými ulicemi jako návěští stojí strážník se založenými rukama. A těch klecí s ptáky v úzkých uličkách nad vchody domů, krámků, na oknech. Nejen papoušci / portugalská Afrika, živé svědectví / a kolibříci, nýbrž i domorodí ptáci. Vzpomněl jsem si na jiné město nad Tejem. Tam se jmenuje Tajo. Ano, Toledó. Občanská válka. Vryla se do mé paměti, neboť to byla první válka mého jinošství. A také toledští milovali ptáky v klecích a když evakuovali město před alcazarskými, vezli klece na oslátkách s sebou. Neopustili by je lisabonští ?

X

Paříž mi jednou zavoněla Lisabonem: přeplovám "vaporettem" Tejo do Lisabonu a ten vrhá do chřípí zase vůně Brazílie. Nad třemi kilometry vody, směsi řeky a moře, voní oblaky pražené kávy. Jistě loď z Janeira. Hledám vlajky na zádech. Nebo pražírny na vodách. Žádný brazilský parník. Prý skutečně velkopražírna Lisabonu a když se zdvihne vítr směrem k Setubalu, nejen voní, ale zbarví ovzduší. Lisabon ve staré hnědi jako fotografie z přelomu století. A Brazílie bez vlajky na zádi. - Nikdy nejsme docela někde.

X

Lisabonské náměstí Rossio. Večer: alpinisté barů se již vyšplhali na své židle. Hluk se hmotnil a stoupá nad hlavy. Chtěl bych sestavit takovou váhu, která by v horkých letních nocích vážila sice oblečené lidi, ale vydávala počet zemské tíhy jen z organických, nahých těl.

X

Na jih od Lisabonu, v rovině bez stromů a bez vody, bílé město jak halucinace: Evroa. Co dům, to palác, architektonický skvost. Portugalská Florencie, která o sobě neví. A jako tam, i zde holiči holí pod gotickými oblouky a koudelníci prodávají jasné vonící zboží mezi dveřmi renaissance. Už vím, proč zde ženy mají černé až namodralé vlasy. Když se stmívá, bílé domy svítí ještě do soumraku poslední vlastostí, a černé hlavy v bílých oknech nehnutě sní až uvěříte na neskutečno. Kolik věží odbíjí hodiny? Je dvanáckrát dvanáct hodin dvanácti půlnocí nad Evorou.

X

Zatím co v Evoře se procházejí obyvatelé v tom, co nazýváme krojem, a pastýři přišli z okolí v pastýřském /dnes sem dojeli cyklisté závodu kolem Portugalska/ prohlížíme si katedrálu, chrámy, kostely. Sympatizují s malými zeměmi. Sympatizují s kostelíky ve stínu pyšných katedrál. Jeden z nich se jmenuje po pokřtěném svatém Mohamedánovi, San Maméde. Odvedli jsme kostelníka od hřebelcování koně. Je věru nemystický. Chválí si kostel, že je „čistý, komfortní, má amplion, neon, splachovací záchody a taky telefon“. Mají v zákristii rovněž relikvii, kterou jim poslali z Říma, ale po cestě se prý ztratila cedulka s nápisem, čím to relikvie je. Asi sv. Bonifáce, soudí.

X

Spřátelili jsme se s malířem Carlosem Carneiro. Bydlí v ulici, která se jmenuje po jeho otci, slavném malíři. Ptám se, zdali mu to není divné bydlet v rua Carneiro. Doposud si toho nevšiml. Má však pocit, že žije ve spálené zemi, kde není možnost tajnosnubného umění a života a touží se dostat na tisíce kilometrů od této ulice.

X

Fatima. Všechny pěší cesty vedou do ní. Poutník s holubem na rameni. Slepec, jehož táhne za dlouhý klacek roztřepený chlapec. Dívky v brýlích, bosky a do krve. Dívka, pasačka, viděla pod tímto stromem kdysi Pannu Marii. Může intelektuál, viděl už spisovatel něco podobného? Vidění měli doposud jen prostí. Práce je rozdělena. My jsme tu, abychom vyprávěli svět. Od toho nás Bůh platí.

X

(Když odcházíte od někoho, vyjde na zápraží, stojí, mává; mává a čeká, dokud nezajdete. Sednete si do električky. V ní ženy, aby neseďely nadarmo, přebírají z plátěného pytlíku hrách a fazole.)

X

(Moře je všude jiné. Má nejen jinou barvu, ale jiný obsah, jiný význam. U Ofiru je to rozpuštěná modř, šmolka. A v geometrickém středu vodní pláně na dně nesmírná, rezivá kotva, která na lankách drží vody, aby se nepřelily. Stojím na břehu; stačilo by málo, aby břehem přestal být.)

X

„Všichni Portugalci mají krátké nohy a přece dojdou do nebe“, řekl nám jiný kostelník, od sv. Jana Křtitele. Chtěl nám prodat brambory

/ „Heleďte, jak jsou hezké a kvalitní !" /,
které kostelu nosí s uzeným jako dary vesni-
čapé z okolí. Prodával vše pod tržní cenou.
Brambory měl na hromádce v chlázku za oltářem.
Každý stín je zde cenný. Cidiči bot ve městech
instalují své verpánky v temných chodbách do-
mů. Abyste tak mohl na deset minut odskočit se
slunce a zase jednou přemýšlet. Než vás slun-
ce znovu slupne.

X

Portugalci něvěří na genie. Genialita je pro-
ně omyl. Viděl jsem radnićní hodiny, které u-
kazovaly místo obvyklých dvanácti hodin plných
dvacetětyři. Všichni mi říkali, že hodinář,
když je instaloval, se spletl. V tom tkví ni-
velisaćní ironie zdejších.

X

Zase jsem se pustil do ětení na zahradě, opa-
kuji si Daudetovy „Listy z mé mlýnice“, které
jak je známo, slaví krásu Provence. Každá dru-
há povidka je však z Korsiky nebo bukanýrská.
Cvrěků a cikád jen pramálo. Pověst je však po-
věst. Když jsem se dostal k jednomu odstavci,
kde autor trhá hrušćčky zelených fíků, zazá-
viděl jsem mu. Neboť jsem zapomněl, kde jsem.
Zapomněl jsem, že nejsem v Praze, a že kolem
mne jsou fíkovníky, obalené dozrávajícími plo-
dy. Vylezl jsem blaženě na strom, jehož kmen
byl plný drobných mravenců. Vyštípali ze mne
na chvíli Prahu docela.

Petr D E N :

OTVÍRÁNÍ STUDÁNEK - NA VYSOČINĚ A JINDE.

Teprve nyní dostává se mi šťastnou náhodou do rukou knížečka veršů OTVÍRÁNÍ STUDÁNEK od Miloslava Bureše. Vydalo ji v roce 1955 Krajské nakladatelství v Havlíčkově Brodě jakou svou třicátou sedmou publikaci. Je-li mezi těmito publikacemi jen ještě několik věcíček obsahem a úpravou tak půvabných jako tato knížka, vzdobená obrázky Cyrila Boudy, začnu věřit s T. S. Eliotem, že kultura žije a udržuje se jen z pramének regionálních, z maličkých studánek tu i onde nenáročně a dětsky naivně otvíraných, čemuž ostatně Archa odvědy rozuměla.

Při čtení veršů, vypravujících zkazku o májovém čištění studánek zpívajícími dětmi, aby se voda neztratila v kalu a v bahně nanesených zimou, chápeme, proč Bohuslav Martinů je zhudebnil. Vždyť ony verše zpívají samy a my, čtenice je, zpíváme spontánně s nimi jako děti v průvodu, k němuž se připojujeme s kvítím a s lopatami, abychom zachránili z živé vody, co se jen dá.

Vždyť
každá studánka
v lese
na hladině
nebe nese,
kdyby jí nebylo,
o zem
by se rozbilo."

My, děti exilu, básníku rozumíme. Jak mu rozumíme ! I my, roztroušeni po celém světě v maličkých skupinkách, snažíme se konat regionální práci, zachraňující kulturu, zdupadnou ideologickou zimou, podobni jsouce partizánům, kteří se musí rozptýlit po široširé krajině, aby je nepřátelská přesila nemohla rozdrtit najednou. I my, daleko od Prahy, otvíráme své studánky v podobě zakázaných knížek, o kterých možná příští kritik pronese odmítavý soud, jimž však nebude moci upřít to, co o nich říká Miloslav Bureš:

" Každá z nich
jak houser
statečná
a bílá,
bránila se
a křídly
kolem sebe bila."

Vždyť nejen básník, i my potkali jeseň. I v nás leckdy pramen bláto zaneslo a zvadlé listí. A znovu jej hledáme a hloubky čistíme, byť nám vždycky není do zpěvu. I my, venku, ai jeden druhému podáváme těžký klíč - klíč od domova...

Kratičký lyrický cyklus je doprovázen doslovem Václava Černého s názvem „Smysl návratů domů a jejich poesie“, doslovem, který je významnější než samo veršování. Neboť ukazuje, proč se musíme vracet domů, do „malé vlasti“, do rodného kraje, do „ráje dávno ztraceného“ - i kdyby to bylo jen ve vzpomínkách. Jako podepsaný se musí vracet, a pětkrát vracet, do svého Kolína, o němž za války napsal také knížečku, které nacisti odepřeli povolení k uveřejnění s odůvodněním, že regionalistická literatura je nevítána. Komunisté jdou dále - u nich je nevítán a na indexu sám život v uzavřených celcích, v rodinách a v krajích a proto z mého rodného

domu, na kterém však stále leží vykřičník a stín staré Práchovny, vyhodili všecko mi drahé, lidi i věci, aby mne - jako ostatně tolik jiných - oddělili od plodů mé práce, aby přetrhali dědická pouta s minulými pokoleními a zničili školu a formu lidskosti. Proto zasypali kalem a špínou studánky živé vody, nevědouce, že po každé zimě přijde máj s průvody dětí, a že, i když se vracím jen ve vzpomínkách, vzduch, který u Labe vdechují, je můj vzduch a můj Borek šumí moji píseň - jak to Václav Černý tak krásně říká.

Ano, má tisíckrát pravdu ! „Moje minulost musí vždy zůstat i mou nadějí, a „malá vlast“ budiž mně hlavně výzvou vrženou do boje, bojem o budoucnost minulosti mé a mých předků“.

& & &

Z GALERIE UVĚZNĚNÝCH A UMLČENÝCH BÁSNÍKŮ

Nina S V O B O D O V Á :

RAMEAŮV MENUET

/ Hodiny v Karáskově galerii /

Hodiny zlacené spí v tichu pozorném,
spí v měkkém světle vteřin poledních -
Girlandy květů jsou zahaleny snem
a zlatý prach se měkce třpytí v nich.

V tom tichu náhle šumí, zaševelí
a slunce vzplane v řezbě zlacené -

ze sloupků štíhlých rytmus rozechvělý
naplní hudbou jarní poledne.

Menuet, Rameau, čistý menuet -
v křištálech zrcadel minulost znovu žije.
V atlasu, krajkách tančí zašlý svět
v půvabném rytmu hravé melodie.

Tak perlí jenom fontán sladký smích,
tak dýchá svítání, jež nad květnicí leží.
A hraje srdce hodin zlacených
svou píseň staletou, svou píseň stále svěží.

& & &

Jiří K A R Á S E K ze Lvovic :

V CHRÁMĚ MICHALSKÉM V MNICHOVĚ

/U hrobu Ludvíka Bavorského/

Já tebe nevidím v tvé kráse jinošské,
Kdy v síních zlacených jsi bloudil paláce,
Já tebe vidím dnes, jak stár a zemdlený
Jsi trůnu zbaven byl, co vřela posměchem
A záštím země,
V níž cizinec jsi žil,
Tak ukladně se mstíc,
Že vším jsi zhrdal.

A hanba zasáhla tvé čelo pobledlé
Svým stínem zchmuřeným, když byl jsi bez moci
A když jsi opuštěn své srdce nadarmo
Chtěl uspat utěchou jak děcko kolébkou

Tu nepřicházel
 Z těch nikdo, jež měl's rád, - -
 Sám byl jsi s bolestí,
 Sám, pohaněný.

A sním, že poslední z tvých milců, schoulen jsa
 U nohou, Králi ! tvých, chci žal svůj tišiti,
 Že tobě dávám klid, když vše ti vyrvali,
 A že jsem odhodlán jít v exil za tebou,
 Kde na urážky,
 Na zradu nejnižší
 Rty odpovídají
 Jen tím, že mlčí...

Tam smutně zamyšlen, pod klenbou truchlivou
 Prázdného kostela, nad hrobem snil jsem tvým,
 Kde zapomenutím a ticha tajemstvím
 Jsa pokryt, navždy spíš bez slávy královské,
 Ty, jež jen síla
 Mé touhy na chvíli
 By mohla oživit
 Pro bolest svoji...

Zda sen můj, Ludvíku ! má tebe hledati,
 Jak touží liana se o kmen opřítí ?
 Mám tebe vyvolat z těch hlubin zatuchlých
 Pro chvíli setmělou, pro život, hostící
 Jen chimaer davy
 A prudké šílenství,
 Jež brázdí srdce mé
 Jak mistral moře ?

Mám k tobě přilnouti magií zraků tvých ?
 Odleskem světelným, jenž prýští sirnatě,
 Mám jít v tvých kročejích, jichž zanecháváš
 Pro dálná století jak lásky znamení v tmách
 Pro duše snivé
 Jež, nezrozeny dnes,
 Kdys budou na věky
 Tvou vášní chory ?

Zda máš teď ožítí jinochům záhadným
 Zřítelnic subtilních, jak světlo křišťálné
 By proráželo z nich svým pelem stříbrným ?
 Zda máš teď ožítí, souverain nejhrdší,

V tajemné říši,
 Parsifal dotčený
 Posvátným oštěpem,
 Zářící vítěz ?

Máš nejtřpytnější sen teď mítí v diadem,
 Rty nejkrásnějšími jsa vzýván v ekstasi ?
 Máš srdcí tepotem, vášní být sledován,
 V proud těchto magických spojení ponořen,
 Máš žítí pro ně,

Co jejich srdce ti
 Kult ritů neznámých
 Přinášet bude ?

Nadarmo toužím tak... Ty s navždy oněmly.
 Nad slávu, nad lásku jsi více dosáhl.
 Smrt, život, naděje, bolest a zoufalství,
 Vše ničím pro tebe, jen jedno zbylo ti
 Z celého žití:

Vznešená lhostejnost
 Těch, kdo vše viděli,
 Kdo všechno žili.

Nadarmo toužím tak... Sám nyní, zcela sám,
 V chlad sevřen záhady jak v pouto ledu proud,
 A v spánku pochmurném zde ležíš nepohnut,
 Snů dávno prchnuvších stín šerý hlídaje,
 Ty, který marně

Jak o vosk hořící
 Svou duši vznítit chtěl s
 O duši druhou...

Smrt z květných kalichů vždy vstříc ti dýchala,
 Z jich fiol ssál jsi jed, a z kaditelnic všech
 Kouř modrý halil tě v dech dusně morový...
 Tvé mládí osudných, nejkřehčích paprsků

Hynulo spleenem
 Labutí zajatých,
 V zbytečném exilu
 Jimž zmdlely šíje.

Jen básník, poděšen, že nelze prchnouti
 Z té pouště neplodné, kde všechno drtí jej,
 Než k proudům Lethiným mdlý posléz dospěje,
 Tě volá v soumraku, pro sen, jenž klame jej,
 Pro srdce prázdné,
 Kde triumfuje zmar
 A lítost za něčím,
 Co nemá jména...

& & &

Režim, který vězní básníky a zakazuje vydá-
 vání děl svých moderních klasiků - je režim
 nelidský.

THOMAS MANN

& & &

REDAKČNÍ SDĚLENÍ

Po vyjití prvních dvou svazků revue ARCHA, do-
 stali jsme do redakce řadu dopisů; někteří čte-
 náři nás žádají - když jsme převzali část čte-
 nářské obce HLASU EXILU - abychom také pokračo-
 vali v otiskování historického románu „Pout-
 ník neznámých oceánů“, který počal loni vychá-
 zet v Hlasu exilu. Podle rozhodnutí předsednic-
 tva Československého uprchlického výboru má o-
 pravdu - alespoň na čas - Archa převzít poslání
 Hlasu exilu. Vyhovujeme našim čtenářům a budeme
 od příštího čísla otiskovat Christenův román
 „Poutník neznámých oceánů“ ve formě přílohy re-
 vue Archy.

R.

Z NOVÝCH KNIH EXILU

Dr. Antonín K R A T O C H V I L :

NAD JEDNÍM OMYLEM

V edici „Sklizen Svobodné tvorby“ vyšla kniha Viléma BERNARDA nazvaná „KDE SE BÁSNÍKUM PO - ROUČÍ“ - v podtitulu knihy je napsáno „O české literatuře za komunistické nadvlády“. Omlu- va v úvodu knihy, že tato práce „nespadá do oboru literární historie nebo estetiky, ale že sleduje cíle skromnější“, vzbudila mou ne- důvěru, neboť těmito frázemi se obyčejně kry- jí nedostatky. Obsah mě o mé domněnce plně př- svědčil.

V. Bernard zachycuje vývoj literatury u nás od komunistického puče v unoru 1948 až do počáteční fáze roku 1957 / V poslední kapitole mluví o reakci československých spisovatelů na říjnové události v Polsku a o reakci na ma- ěarské národní povstání./ Kniha je rozdělena do devatenácti kapitol. Po přečtení knihy vy- vstane člověku otázka - Jak je možné psát o literatuře v zkomunisovaném Československu a úplně vynechat /s výjimkou II. sjezdu Svazu čs. spisovatelů/ všechny nejdůležitější mez- níky podle kterých se vysloveně formoval vývoj písemnictví u nás. Mám na mysli tyto zásadní komunistické akce v oblasti literatury:

Sjezd národní kultury z dubna 1948, ustavují- cí sjezd Svazu československých spisovatelů, který měl nahradit stavovský Syndikát, v bř- znu 1949.

Reorganisaci vydavatelské činnosti, kterou provedli komunisté v roce 1950, I. celostátní konferenci Svazu čs. spisovatelů, která se konala v dubnu 1954 - dále pak celostátní akce „Pracující do literatury“ a „Výchova mladých literárních talentů“.

O těchto všech sjezdech a jejich praktických důsledcích není v Bernardově knize ani slovo. Čtenáři je jasné, že autorovi jediným pramenem byly Literární noviny, které prakticky sledoval od roku 1952. Naskytá se právem otázka, proč tuto knihu vůbec psal, neměl-li možnost alespoň zběžně prohlédnout na příklad dokumenty ze Sjezdu národní kultury. Našel by v nich odpovědi na všechny zmatky a na celý upadek zkomunisované kultury až do XX. sjezdu KSSS. Od t. zv. „přílivu mladých nezkažených talentů do literatury“ až po násilné přerušování organického vývoje naší kultury a tvoření „nové kultury“.

První kapitola nazvaná „Literatura tápající“ je opravdu jen tápání. Ani slovo o postoji spisovatelů při ustavování Svazu, o realizaci usnesení t. zv. Sjezdu národní kultury, ani slovo o konferenci Svazu čs. spisovatelů 22. ledna 1950, na které Štoll měl svůj programový projev, který později vyšel knižně a byl prakticky zestátněn. Neboť podle Štollových závěrů byly prováděny prověrky spisovatelů, vylučování z literatury /případ Halase a pod./. Tato Štollůva přednáška a později kniha se jmenovala „Třicet let bojů za socialistickou poesii“. Bernard se sice o této Štollově knize zmíní a nazývá ji dokonce rukojetí pro československé spisovatele, ale člověk má dojem, že ji neměl ani v ruce, poněvadž nezná ani její název. Uvádí titul chybně: „Třicet let bojů o realismus v české poesii“. /Štoll vždy integrální realismus potíral !/

V první kapitole je více takových chyb, ke kterým se nechci jednotlivě vracet. /Bernard píše, že socialistický realismus byl vyhlášen za jediný přípustný literární směr. Všichni komunisté v té době /od Reimanna po Bareše/ dokazovali, že socialistický realismus není literární směr, ale „nová metoda tvůrčí práce“ atd./ Po kapitole o Nezvalovi přeskočil autor hned do roku 1952 a od té chvíle cituje na každé třetí stránce Literární noviny.

Literární noviny však nebyly a ani nejsou zdaleka ovšem všechno. Chce-li někdo psát - byť i jen velmi povrchně - o literatuře v dnešním Československu, pak nestačí, aby dělal závěry z článků v Literárních novinách, ale musí číst Rudé právo /články Josefa Rybáka, Ivana Skály a j./, Tvorbu, Novou mysl, Předvoj, bratislavskou Pravdu - poněvadž, bohužel, ÚV KSČ je ten orgán, který definitivně diriguje kulturní politiku v ČSR. Na druhé straně ovšem vedle neznalostí literárních článků stranických orgánů, nezná Bernard ani čistě kulturní a literární tisk. Každému je jasné, že Literární noviny nejsou zdaleka dostačující pro oblast literatury, neboť hlavní ideologické spory byly vedeny v ústředním orgánu Svazu v měsíčníku Nový život, a v dalších svazových orgánech: Hostu do domu, Květnu a ostravském Červeném květu. Rovněž orgán Čs. akademie věd Česká literatura zasáhl několikrát do ideologických sporů / články Ivana Skály v Rudém právu a pod./. Z těchto všech časopisů necituje autor ani řádek. Člověku se namane otázka, zda vůbec ví, že tyto časopisy vycházejí.

V kapitole „Uvolnění“ nazývá Bernard mladým básníkem Ivo Fleischmanna, který ~~je~~ již patří do střední generace atd.

V kapitole „Dva mistři socialistického realismu“ píše Bernard o F.K. Sedláčkovi a Jarmile

Glazarové. Není z literárně kritického stanoviska možné srovnávat nenáviděnou partajní konfidentku Glazarovou s docela bezvýznamným a dnes už téměř zapomenutým nějakým Sedláčkem. Jestliže chce jmenovat nějaké skutečné „socialistické realisty“ – pak to byl Jilemnický a Rezáč.

V kapitole „Knihy, které vyšly“ uvádí, že v období uvolnění /po pádu stalinismu/ vyšly knihy Glazarové /Advent/, Tilschové, Konráda, Bassův Cirkus Humberto, knihy Karoliny Světlé, Ignáta Hermana a řady dalších. Všechny tyto knihy vycházely nepřetržitě od komunistického puče. Dokonce před erou „uvolnění“ vyšel sv. Augustin: O městě božím, soubor Baarova díla atd. Skutečným uvolněním však bylo na příklad vydání Jaroslava DURYCHA roku 1956, Karla SCHULZE a všech autorů, kteří po léta mlčeli. Nebo vydání knihy A. Bednára HODINY A MINUTY, na kterou zautočil i Boris Polevoj. Bernard ! dokázal nejen neznalost vývoje literatury po komunistickém puči, nýbrž i neznalost sovětské literatury.

V kapitole „Upřímnost se zakazuje“ a „Tání“ utočí na Konstantina Simonova a nazývá ho českým Drdou. K tomu stačí jen poznamenat, že to byl K. Simonov, který pomohl na svět Dudincevovu románu „Nejenom chlebem živ je člověk“, a jež je mezi jiným obžalobou sovětské justice. Román vyšel v časopise Novyj Mir, který Simonov rediguje. Simonov sám byl ostře napaden za své povídky v časopise Literaturnaja Gazeta, že líčí sovětské důstojníky jako opilce, idioty a zbabělce. /Zaznamenaly i Literární noviny./ Bylo by chybou ovšem hledat v kterémkoliv ze sovětských spisovatelů a tedy i v I. Ehrenburgovi něco jiného než komunisty.

Pobavila mě kapitola „Mladá generace“. Chce-li někdo psát o mladé básnické generaci v dnešním Československu, pak musí nutně znát básně a celou tvorbu skupin kolem časopisů Květen a Mladá tvorba, které se staly třikrát středem ostré kritiky Ústředního výboru KSČ. O tom však není v knize ani zmínky. Rovněž o mladé literární kritice, reprezentované Olegem Susem, Ludvíkem Kunderou a Janem Grosmanem, není v knize ani slovo.

Problémy slovenské literatury jsou v celé knize zhuštěny na několik odstavečků - ani slovo na příklad o Alfonzu Bednárovi, který umělec-ky daleko předčí Dudinceva atd. Rovněž tak ani zmínka o západním vlivu na současnou československou tvorbu, za to však cituje Bernard stále Halasovu závět, jejíž pravost je sporná.

Některé poznámky v Bernardově knize mě velmi zaujaly, jako na příklad, že představitel polské literatury řekl svým sovětským kolegům při Festivalu mládeže, že „sovětská literatura je od roku 1934 samý hřbitov“. Bernard ovšem neříká, který spisovatel to řekl a kde to bylo citováno a tím ztrácí tento zajímavý citát na ceně.

Tím jsem ovšem ani zdaleka nevyčerpal všechny své dodatky k Bernardově knize - bude-li nutné - vrátím se k nim. Nicméně i z toho, co jsem zde napsal, jasně vysvítá nedostatek celé koncepce Bernardovy knížky i nedostatek současného pochopení pro to, co se skutečně dnes na zkomunizované literární frontě děje. Zdaleka ovšem nesouhlasím s některými názory v jedné části exilového tisku, že je nutno vystopovat jiskry demokratisace na domácí frontě. Jestliže tuto neexistující skutečnost se budeme snažit vydupat, pak naše poslání v exilu ztratilo smysl.

To, co považují na Bernardově knize za nejšťastnější - je její název - v Československu se opravdu umělcům poroučí. To znovu potvrdil poslední sjezd Komunistické strany Slovenska a právě probíhající XI. sjezd KSČ. Úkol, který si Bernard vzal, přesáhl jeho síly. Jistě by bylo bývalo správnější, když to poznal, aby požádal lidi, kteří mají větší možnost číst dnešní literaturu z Československa, aby mu při jeho práci poradili a pomohli.

& & &

OKNA

VZPOMÍNKY PRAŽSKÉHO VĚZNĚ. Kulturní attaché československého vyslanectví v Izraeli navštívil v minulých dnech Mordechaj ORENA /bývalého politického vězně v Praze a svědka v monstrprocesu proti Slánskému/ a žádal a prosil ho, aby neuveřejňoval v zahraničních vydavatelstvech svou knihu o vzpomínkách na vězení pražské StB. Orenova kniha se jmenuje „Rshimot Assir Prag“ - Vzpomínky pražského vězně. Kulturní attaché sliboval Orenovi, že když knihu v zahraničí nezveřejní, že ho bude československá vláda okamžitě plně rehabilitovat. /Dotsud byl Mordechaj Oren pouze amnestován./ Mezi jiným apeloval československý kulturní attaché při své návštěvě u Orena také na proletářskou solidaritu, neboť Oren je členem levicově orientované sionistické strany MAPAM. Mordechaj Oren /Orenstein/ ironicky odmítl nabídku čs. kulturního attaché v Izraeli.

SETKÁNÍ S GERTRUDOU. V mnichovském Domě setkání a v Galerii na Leopoldově ulici proběhly téměř současně dvě zajímavé výstavy mladé exilové malířky Gertrudy Gruberové-Göpfertové. Vzpomínám si na některé její kresby z domova - především utkvěly mi v paměti některé ilustrace, tuším ze Zahradníčkova brněnského Akordu. A právě na této skutečnosti mohu nejlépe posoudit, jak Gertruda umělecky prohloubila svůj pohled do všedního dne. Ať je to již pohled na hosty před pařížskou kavárnou a nebo každodenní pohled na hrající si děti. Ovšem děti na Gertrudiných obrazech jsou všechny jaksi nedětsky zamyšlené. Avšak všechny její obrazy jsou malovány živými barvami denního tepla života. Na obou Gertrudiných mnichovských výstavách jsme našli opět její osobitý, zdravý a výrazný malířský projev, kterým byla tak nadšena pařížská kritika Gertrudiných výstav zdůrazňující, že její umění je „mladé“ a průbojné v pravém slova smyslu. -N-

X

TOYEN. Známý francouzský týdeník pro ženy „ELLE“ píše v jednom ze svých posledních čísel o české malířce Toyen, žijící nyní v exilu v Paříži. Toyen totiž v květnu vystavovala své nejnovější obrazy v pařížské galerii Fürstenberg. Pod nadpisem „Toyen - československý surrealismus“ autor zprávy vzpomíná Toyeniných začátků v Praze, zmiňuje se o jejím exilovém životě ve Francii a konečně o přátelství s André Bretonem a Benjaminem Peretem. K článku je připojena malířčina fotografie s jejím posledním obrazem nazvaným „Fantom“.

X

VARŠAVSKÝ SYMFONICKÝ ORCHESTR. U příležitosti světové výstavy v Bruselu navštívil Belgie Státní Varšavský symfonický orchestr. Pět jeho předních členů již zde požádalo o politický asyl další dva při zpáteční cestě přes Západní Německo.

ZRCADLO DOMOVA

MICHAIL ŠOLOCHOV NA BESEDE S ČESKÝMI SPISOVATELI

"Teorie není mou oblasť. Jsem prostě spisovatelem. Povím vám však historku o tom, jak jsem se setkal se svým přítelem A. Fadějevem krátce před jeho smrtí... Zeptal jsem se ho, co by řekl na přímou otázku, co je to socialistický realismus. Odpověděl: "Kdyby se mne na to někdo ptal, musel bych mu říci podle nejlepšího svědomí: Čert ví, co to vlastně je." Možná, že Fadějev to v žertu příliš zjednodušil. Mám-li odpovědět za sebe, řekl bych, že socialistický realismus je po mém soudu to, co je pro vládu sovětů, co je napsáno prostým, srozumitelným uměleckým jazykem. To není teoretický výklad, ale autorská zkušenost. Teoretici jsou zde k tomu, aby to podepřeli lešením a natloukli pod to své teoretické klíny."

Na otázku, zda svá vlastní díla pokládá za so-

cialistický realismus, odpověděl Solochov:

"Když mi tuto otázku kladete, rozpomínám se, že marxističtí teoretikové prohlašovali má díla postupně za díla kulackého spisovatele, později jsem byl u nich "kontrarevoluční" spásovatel a v posledních letech se zase říká, že jsem byl celý život socialistický realista."

/ Literární noviny č.16
19.dubna 1958-str.3 /

x

I PŘI VÝROBĚ FILMŮ JE
NUTNO POČÍTAT

"Často se ozývají mezi lidmi kritiky, že po stránce hospodářské není u filmu vše v pořádku... A je třeba přiznat, že v těchto kritických hlasech je obsaženo mnoho pravdy. Byly na příklad zjištěny - a to v minulém roce - značné závady v hospodaření filmového studia na Barrandově, zejména při natáčení filmu. Tyto závady pramení z nekázně herců, z nedodržo-

vání jejich smluvních závazků a ze zbytečných prostoje...Náklady na výrobu čs.filmu, které reprezentují desítky milionů korun, nejsou kryty příjmy z jejich promítání.Tak na př. v letech 1952 až 1955 bylo na výrobu 51 celovečerních filmů vynaloženo téměř 200 mil Kčs. Tržba z jejich promítání /i včetně prodeje do zahraničí/ činila pouze 133 mil.Kčs

/Hospodářské noviny č. 12, 23.března 1958 - str. 7 /

x

ŠETRIT I NA VYSOKÝCH ŠKOLÁCH

"Nemůžeme být spokojeni s hospodařením na vysokých školách.Jedním z důvodů nehospodárnosti je roztržité-

nost studia na mnoho škol, fakult a specialisací.Z nesprávně pochopené decentralisace byly zřizovány duplicitně školy v českých krajích a na Slovensku,ačkoliv by pro potřeby národního hospodářství zcela stačila jedna...

Bylo by možno jmenovat další případy roztržitosti našeho vysokého školství a jeho nehospodárnost struktury.

Přemíra specialisací brání výchově odborníků širšího zaměření, má za následek malé počty posluchačů v jednotlivých oborech, což pak vede k nedostatečnému využívání zařízení i učitelských sil. Z toho pak vyplývá, že pedagogické úvazky profesorů a docentů jsou nízké."

/Hospodářské noviny č. 16, 20.dubna 1958 - str. 7 /

& & &

AUTOŘI TŘETÍHO SVAZKU ARCHY :

Petr DEN / New York / - Karel ERBAN / Mnichov / - Jiří KARÁSEK ze Lvovic / zemřel v r. 1951 / - Dr. Antonín KRATOCHVIL / Mnichov / - František LISTOPAD / Paříž / - Nina SVOBODOVÁ / v komunistickém koncentračním táboře / - Robert VLACH / Lund /

& & &

KAMENNÝ ERB

LITERÁRNÍ EDICE ČS. UPRCHLICKÉHO VÝBORU V NĚMECKU

vydala tato původní díla předních exilových spisovatelů:

Jan Čep: Cikáni (Novelistický triptych — Okupace, osvobození, exil).
Grafická úprava Mir. Šašek. DM 5.—.

Hana Šklíbová: Pohádky (pohádky vysílané rozhlasovou stanicí
Svobodná Evropa). DM 5.—.

Dr. Antonín Kratochvíl: Peníz exulantův. (Antologie exilové prósy
— dosud neuveřejněné povídky Jana Čepa, A. Kratochvíla-
Christena, Fr. Kovárny, Jiřího Kovtuna, Fr. Listopada, F. Pe-
routky, V. Štědrého a J. Tumlíře. Grafická úprava: Jaroslav
Dresler.) DM 5.—.

Karel Čapek: Proč nejsem komunistou? (bibliofil). DM 2.50.

H. J. Hájek: Problém revoluce a kolaborace (esej). DM 1.50.

Objednávky vyřizuje administrace našeho listu

Časopisy Československého uprchlického výboru:

HLAS EXILU (noviny)

ARCHA (kulturní revue)

SKAUT-EXULANT (Časopis pro mládež)

ZPRAVODAJ ČESKOSLOVENSKÉ DÁLKOVÉ ŠKOLY V EXILU

LUCERNIČKA

EDICE KRÁSNÉ LITERATURY V EXILU

Řada A:

Jiří Kovtun: Blahoslavení (Poesie). DM 3.50.

J. K. Baby: Ptačí melodie (Povídky). DM 5.—.

Vl. Štědrý: Kozich (Novela). DM 3.50.

Ant. Christen: Modlitba domova v díle Jana Čepa (Esej). DM 2.50.

Řada B:

Doc. Dr. Josef Kratochvíl: Problém zoopsychologie a zoosociologie
(I. a II. díl). Rozebráno.

František Listopad: Byty a prostory (Esej). DM 1.50.

